

Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2001/02:102)

Sammanfattning

I betänkandet behandlar finansutskottet regeringens skrivelse 2001/02:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn. I skrivelsen lämnar regeringen en översiktlig redovisning av verksamheterna och ekonomin i kommuner och landsting.

Utskottet vill nu liksom tidigare framhålla att den årliga skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn är ett viktigt inslag i återrapporteringen av resultatinformation till riksdagen.

I betänkandet behandlar utskottet 4 kommittémotioner med 33 yrkanden som väckts med anledning av skrivelsen samt 1 yrkande som väckts med anledning av 2002 års ekonomiska vårproposition. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

I betänkandet finns 9 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden	6
1 Yrkanden som behandlas i anslutning till skrivelsen.....	6
1.1 Skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn.....	6
1.2 Förändringar av utjämningsystemet 2002	9
1.3 Kommunala bolag.....	9
1.4 Statistik om sjukvårdens produktivitet.....	10
1.5 Kommunernas miljöarbete.....	11
2 Tidigare behandlade motionsyrkanden	11
Reservationer.....	17
1. Förändringar av utjämningsystemet 2002 – punkt 2 (m)	17
2. Kommunala bolag – punkt 3 (m, fp).....	18
3. Statistik om sjukvårdens produktivitet – punkt 4 (m, kd, fp).....	18
4. Kommunernas miljöarbete – punkt 5 (fp).....	19
5. Tidigare behandlade motionsyrkanden vad avser skolan – punkt 6 (fp).....	19
6. Tidigare behandlade motionsyrkanden i övrigt – punkt 7 (m).....	20
7. Tidigare behandlade motionsyrkanden i övrigt – punkt 7 (kd).....	21
8. Tidigare behandlade motionsyrkanden i övrigt – punkt 7 (c).....	21
9. Tidigare behandlade motionsyrkanden i övrigt – punkt 7 (fp).....	22
Särskilda yttranden	23
1. Förändringar av utjämningsystemet 2002 – punkt 2 (kd).....	23
2. Tidigare behandlade motionsyrkanden vad avser skolan – punkt 6 (m)	23
<i>Bilagor</i>	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	24
Skrivelsen	24
Följdmotioner	24
Motionsyrkande väckt med anledning av proposition 2001/02:100 2002 års ekonomiska vårproposition	26
2. Konstitutionsutskottets protokollsutdrag 2001/02:42	27
3. Socialförsäkringsutskottets protokollsutdrag 2001/02:38.....	30
4. Socialutskottets yttrande 2001/02:SoU6y.....	31
5. Utbildningsutskottets yttrande 2001/02:UbU3y	42

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under rubriken Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2001/02:102 till handlingarna.

2. Förändringar av utjämningsystemet 2002

Riksdagen avslår motionerna

2001/02:Fi42 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 16 samt

2001/02:Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 4.

Reservation 1 (m)

3. Kommunala bolag

Riksdagen avslår motion

2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 6.

Reservation 2 (m, fp)

4. Statistik om sjukvårdens produktivitet

Riksdagen avslår motion

2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 7.

Reservation 3 (m, kd, fp)

5. Kommunernas miljöarbete

Riksdagen avslår motion

2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 11.

Reservation 4 (fp)

6. Tidigare behandlade motionsyrkanden vad avser skolan

Riksdagen avslår motion

2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 3.

Reservation 5 (fp)

7. Tidigare behandlade motionsyrkanden i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2001/02:Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 1–3 och 5–12,

2001/02:Fi46 av Per Landgren m.fl. (kd),

2001/02:Fi47 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) samt

2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 1, 2, 4, 5 samt 8–10.

Reservation 6 (m)

Reservation 7 (kd)

Reservation 8 (c)

Reservation 9 (fp)

Stockholm den 30 maj 2002

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Bengt Silfverstrand (s), Johan Lönnroth (v), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Anna Åkerhielm (m), Carin Lundberg (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m), Yvonne Ruwaida (mp), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp), Tommy Waidelich (s) och Hans Hoff (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet

dels skrivelse 2001/02:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn,

dels de motioner som väckts med anledning av ärendet enligt förteckningen i *bilaga 1 och*

dels ett motionsyrkande om utjämningssystemet som väckts med anledning av proposition 2001/02:100 2002 års ekonomiska vårproposition enligt *bilaga 1*.

Yttranden från andra utskott

Yttranden över skrivelsen samt motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde har inkommit från

- konstitutionsutskottet (protokoll 2001/02:42, 14 §)
- socialförsäkringsutskottet (protokoll 2001/02:38, 4 §)
- socialutskottet (2001/02:SoU6y),
- utbildningsutskottet (2001/02:UbU3y).

Yttrandena återfinns i *bilagorna 2–5*.

Bostadsutskottet har avstått från att yttra sig.

Utskottets överväganden

I betänkandet behandlas 4 motioner som väckts med anledning av skrivelsen. I avsnitt 1 behandlas i huvudsak sådana yrkanden som tar upp frågor som diskuteras i skrivelsen eller inte har behandlats av riksdagen under innevarande riksdagsår. Andra motionsyrkanden är identiska eller överensstämmer till stor del med yrkanden som behandlats under detta riksdagsår. Dessa yrkanden behandlas gemensamt under en och samma beslutspunkt i avsnitt 2.

1 Yrkanden som behandlas i anslutning till skrivelsen

1.1 Skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn

Skrivelsen

Riksdagen har vid flera tillfällen uttalat sig om betydelsen av en väl fungerande uppföljning av den kommunala sektorn. Regeringens årliga skrivelse, Utvecklingen inom den kommunala sektorn, utgör med sin övergripande redovisning av läget i kommunsektorn ett viktigt inslag i återrapporteringen av resultatinformation till riksdagen.

Kommunernas ekonomiska resultat för 2001 uppgår enligt preliminära uppgifter till 11,5 miljarder kronor, vilket är en förbättring med 2,8 miljarder kronor sedan år 2000. Räknas de extraordinära posterna bort uppgår resultatet till 3,8 miljarder kronor. Detta är mindre än året innan och innebär att den positiva resultatutvecklingen som pågått sedan 1996 bröts år 2001. De kraftiga kostnadsökningarna 2001 medförde att resultatet för kommunerna försämrades trots en gynnsam intäktsutveckling. Nettokostnaderna ökade med ca 15 miljarder kronor per år under perioden 1998–2000 men med hela 26 miljarder kronor 2001. Det är framför allt inom utbildningsområdet och inom äldre- och handikappomsorgen som kostnaderna ökat.

En analys av skillnaderna mellan olika kommungrupper visar att de större kommunerna sammantaget har bättre resultat och att de mindre kommunerna, framför allt i glesbygden, har sämre resultat. Det tycks inte finnas något tydligt samband mellan befolkningsförändring och resultat, även om kommuner med befolkningsökning visar ett något bättre resultat än de med minskande befolkning. Enligt Svenska Kommunförbundets rapport från 2001, Växa och krympa, är sambandet svagt mellan befolkningsförändring och ekonomiskt resultat trots att både minskande och ökande befolkning leder till högre kostnader.

Landstingen uppvisade ett underskott efter extraordinära poster på 3,4 miljarder kronor 2001, vilket är ett något mindre underskott än året innan. Antalet landsting med underskott har minskat, men i de landsting som uppvisar underskott har dessa ökat mätt i kronor per invånare. Underskotten i Stockholm och Skåne motsvarar tillsammans nästan hela landstingssektorns underskott 2001. Kostnaderna har ökat kraftigast inom primärvården, men även kostnaderna för läkemedel har ökat betydligt. Nettokostnaderna för tandvård har dock legat i det närmaste stilla sedan 1995.

Antalet anställda i kommuner och landsting inklusive timavlönade var år 2000 drygt 1 miljon personer, varav tre fjärdedelar i kommunerna. Omräknat till årsarbetare är antalet anställda 822 000.

Sedan 2001 redovisar SCB statistik om sjukfrånvaro inom den offentliga sektorn. Av statistiken framgår att kommunerna har den högsta sjukfrånvaron, följda av landstingen. Staten har den lägsta sjukfrånvaron, också lägre än den privata sektorn. En del av den högre sjukfrånvaron i kommuner och landsting kan sannolikt förklaras av att köns- och åldersstrukturen skiljer sig från övriga sektorer.

I skrivelsen görs en analys av utjämningsystemets effekter fördelade på län. Regeringen konstaterar att om man ser till summan av generella statsbidrag, inkomstutjämnning, kostnadsutjämnning och införandetillägg är alla län mottagare av bidrag från staten. Stockholms län är det enda som har en skattekraft över riksgenomsnittet och är därför bidragsgivare till inkomstutjämnningen. Övriga län tar emot bidrag från inkomstutjämnningen även om det finns kommuner med en skattekraft över riksgenomsnittet även i dessa län. De sammantagna inkomsterna för kommuner och landsting, dvs. summan av skatteintäkter, statsbidrag och utjämnning varierar från 49 000 till 58 000 kr per invånare. Dessa skillnader förklaras främst av skillnader i utdebitering eftersom skillnader i skattekraft i hög grad jämnas ut av den mycket långtgående inkomstutjämnningen. Vid samma utdebitering i alla län skulle skillnaderna i skatteinkomster efter utjämnning ligga i intervallet 99–103 % av genomsnittet. Utjämningsystemet är ett av de viktigaste verktygen som staten har för att kommuner och landsting i hela landet skall ges likvärdiga förutsättningar att bedriva sin verksamhet, oberoende av invånarnas inkomster och strukturella förhållanden.

Skrivelsen innehåller vid sidan av presentationen av kommunsektorns ekonomi också en genomgång av de olika kommunala verksamheterna. Regeringen skriver att förhållandena inom hälso- och sjukvården bl.a. kännetecknas av en god medicinsk kvalitet, men att det finns upplevda brister vad gäller tillgänglighet och svårigheter att rekrytera och behålla personal.

Vad gäller äldreomsorgen skriver regeringen att de ökade resurser som tillkommit under senare år främst har gått till äldre med omfattande vårdbehov. Andelen äldre som får hjälp i ordinärt och särskilt boende har varit i stort sett oförändrat de senaste åren. Det råder fortsatt brist på platser inom särskilda boendeformer vilket, leder till att personer som bedöms ha behov av särskilt boende ändå får avslag på ansökningar om sådant boende. Det finns

ett fortsatt stort behov av att rekrytera personal till äldreomsorgen. Det pågår också ett omfattande utvecklingsarbete inom den kommunala äldreomsorgen. Bland annat arbetar många kommuner med att utveckla system för kvalitets-säkring och kvalitetsutveckling och för att förbättra stödet till anhöriga.

Regeringen konstaterar att det finns brister inom handikappomsorgen. Hälften av kommunerna saknar fortfarande ett handikappolitiskt program trots att regeringen i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken anser att arbetet med att skapa ett tillgängligt samhälle bör prioriteras. Länsstyrelsernas tillsyn visar vidare att det finns stora brister i kommunernas sätt att sköta handläggningen och dokumentationen av utredningar och beslut som rör enskilda personer.

Kostnaderna för socialbidrag liksom antalet hushåll som får socialbidrag fortsätter att minska, vilket förklaras av det förbättrade läget på arbetsmarknaden. Antalet biståndshushåll och biståndsmottagare var år 2000 nästan nere på samma nivå som 1991.

Behovstäckningen inom förskolan var god även 2001. Skolverket presenterar i rapporten Plats utan oskäligt dröjsmål att 97 % av kommunerna i maj 2001 kunde erbjuda plats i förskola eller familjedaghem till september samma år utan oskäliga väntetider. Beredskapen att tillhandahålla plats i januari var dock inte lika god.

Andelen elever som gick ut grundskolan våren 2001 med behörighet att läsa ett nationellt program på gymnasiet var densamma som år 2000, ca 90 %. Andelen elever som nått godkänt i alla ämnen sjönk år 2001 till 74 %, från 76 % år 2000 och 77 % år 1999. Av de elever som våren 2001 lämnade år 3 i gymnasieskolan hade 79,1 % slutbetyg, vilket var 3,5 procentenheter mindre än åren innan. Av dem som hade slutbetyg hade dock 84,6 % behörighet för universitets- och högskolestudier, vilket var 4,3 procentenheter mer än år 2000.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att den årliga skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn är ett viktigt inslag i återrapporteringen av resultatinformation till riksdagen. Skrivelsen ger enligt utskottets uppfattning en bred och fyllig beskrivning av utvecklingen i kommunsektorn och pekar såväl på områden med goda förhållanden i den kommunala verksamheten och ekonomin, som på områden som kräver förbättringar.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2001/02:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn till handlingarna.

1.2 Förändringar av utjämningsystemet 2002

Motionerna

I *motion Fi42* av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 16 och *motion Fi45* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 4 föreslås förändringar av utjämningsssystemet med verkan år 2002. Motionärerna anser att effekten av alla positiva, relativa förändringar i skattekraft skall få behållas till 100 %. Kommuner som förlorar skattekraft skall få behålla sin nuvarande bidragsnivå trots bortfallet av skattekraft. Motionärerna föreslår också särskilda regler för landsting i syfte att förhindra att skenande avgifter till utjämningsystemet slår mot landstingens möjligheter att erbjuda god sjukvård. Ett landsting skall under 2002 erlægga högst 10 % av sin relativa skattekraft i inkomstutjämningsavgift och, från 2003, högst 7 %. Motionärerna anser att regeringen bör få i uppdrag att lägga fram förslag om detta i tilläggsbudget under hösten 2002.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka den stora betydelse utjämningsystemet har för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för landets kommuner och landsting. De förändringar som motionärerna föreslår skulle innebära ökade klyftor mellan landstingen, vilket utskottet inte anser vara acceptabelt. Förslagen innebär också ett brott mot grundprinciperna i utjämningsystemet, och utskottet slog i höstas fast (bet. 2001/02:FiU3, s. 34) att någon omprövning av systemets grundprinciper inte är aktuell.

Därmed avstyrker utskottet motionerna Fi42 (m) yrkande 16 och Fi45 (m) yrkande 4.

1.3 Kommunala bolag

Motionen

I *motion Fi48* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) framhålls att användandet av bolagsformen inom kommunal förvaltning skapar flera problem, t.ex. att medborgarnas demokratiska insyn försvåras och att det kan uppstå intressekonflikter mellan bolagets och kommuninnevånarnas bästa. Bolagen kan också komma att gå med förlust, vilket kan få negativa återverkningar på hela kommunens ekonomi och därmed drabba den övriga kommunala servicen. Bolagen används dessutom för skatteplanering genom att bolagsvinster som normalt skulle beskattas kan föras över till andra ändamål. Mot denna bakgrund begär motionärerna en utredning om möjligheterna för kommunerna att klara sina uppgifter utan att använda kommunala bolag (yrkande 6).

Finansutskottets ställningstagande

I betänkande 2001/02:FiU3 (s. 36–39) behandlades yrkanden om att kommuner i princip inte skall bedriva verksamhet i bolagsform. Utskottet hänvisade då till konstitutionsutskottets behandling av yrkanden med samma innebörd (bet. 2000/01:KU6), vilka avstyrktes av konstitutionsutskottet. Finansutskottet ställer sig nu liksom i höstas bakom konstitutionsutskottets bedömningar och anser därutöver inte att det finns anledning att begära en sådan utredning som motionärerna förespråkar.

Därmed avstyrker utskottet motion Fi48 (fp) yrkande 6.

1.4 Statistik om sjukvårdens produktivitet

Motionen

I *motion Fi48* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) anføres att svårigheterna att göra korrekta jämförelser av produktiviteten inom vården har ökat. Detta får dock inte leda till, framhåller motionärerna, att produktivetsmätningarna upphör eller att riksdagen och andra ansvariga får ett bristfälligt underlag för de politiska bedömningarna. Regeringen bör därför tillsammans med Landstingsförbundet verka för att produktivetsutvecklingen i vården från 1998, dvs. det år då de officiella produktivetsmätningarna upphörde, blir bättre belyst (yrkande 7).

Socialutskottets yttrande

Socialutskottet har inhämtat från Landstingsförbundet att det statistiska underlaget för mätningar av produktiviteten inom hälso- och sjukvården har brister. Landstingsförbundet har emellertid, tillsammans med landstingen, under senare år genomfört ett omfattande utvecklingsarbete för att komma till rätta med bristerna i statistiken. Landstingsförbundet räknar med att kunna göra produktivetsmätningar med acceptabel kvalitet inom ett par år. Socialutskottet anser mot denna bakgrund att riksdagen inte behöver ta några initiativ i frågan.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet anser att det är angeläget att statistiken inom hälso- och sjukvårdsområdet är sådan att den ger goda möjligheter att utvärdera verksamheten och ta fram bra beslutsunderlag för riksdagen och övriga ansvariga. Mot bakgrund av det omfattande utvecklingsarbete som pågår anser utskottet emellertid, i likhet med socialutskottet, att riksdagen inte har någon anledning att ta initiativ i frågan.

Därmed avstyrker utskottet motion Fi48 (fp) yrkande 7.

1.5 Kommunernas miljöarbete

Motionen

Karin Pilsäter m.fl. (fp) skriver i *motion Fi48* att erfarenheten av de lokala investeringsprogrammen inte är god. På många håll har bidragen använts till projekt av mycket tveksamt värde för miljö- och naturvården och är exempel på metoder som inte ger medborgarna valuta för sina skattepengar. Regeringen tänker sig nu att de lokala investeringsprogrammen skall upphävas, men de skall i stället ersättas av något som kallas klimatinvesteringsprogram. Detta nya program utgör enligt motionärerna, liksom de tidigare lokala investeringsprogrammen, till stor del bara en ny form av maskerade byggsubventioner. Detta bör tillkännages för regeringen.

Finansutskottets ställningstagande

I motsvarande skrivelse våren 2001 (skr. 2000/01:102) redogjorde regeringen för kommunernas miljöarbete och framhöll då att kommunernas insatser verksamt bidrar till att förbättra miljötillståndet i landet och att detta sker dels genom lokalt miljöarbete, dels genom tillsyn och kontroll med stöd av bl.a. miljöbalken. För en utförlig beskrivning av arbetet med de lokala investeringsprogrammen hänvisade regeringen till skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling.

Utskottet anser att det miljöarbete som kommunerna bedriver, bl.a. med stöd av de lokala investeringsprogrammen, är mycket värdefullt och bidrar till att förbättra miljötillståndet i landet. Utskottet delar således inte motionärernas syn på de lokala investeringsprogrammen och de föreslagna klimatinvesteringsprogrammen för 2003 och 2004, och ser ingen anledning att göra något tillkännagivande i frågan. Därmed avstyrker utskottet motion Fi48 (fp) yrkande 11.

2 Tidigare behandlade motionsyrkanden

Inledning

Till skrivelse 2001/02:102 har det väckts ett antal motioner med yrkanden som är identiska eller i hög grad överensstämmer med yrkanden som riksdagen avstyrkt minst en gång under innevarande riksdagsår. Det har heller inte tillkommit nya omständigheter som enligt utskottets bedömning ger anledning att ändra riksdagens tidigare beslut. Dessa yrkanden återfinns i nedanstående tabell. Flera av yrkandena kommenteras i de yttranden som finansutskottet fått från konstitutionsutskottet, socialförsäkringsutskottet, socialutskottet och utbildningsutskottet. Yttrandena återges i *bilagorna 2–5*.

Finansutskottets ställningstagande

Samtliga yrkanden som tas upp i nedanstående tabell avstyrks av finansutskottet med hänvisning till att likalydande eller i hög grad överensstämmande yrkanden har avslagits av riksdagen minst en gång under innevarande riksdagsår. Motiven till avslagen anges i den tidigare behandlingen av respektive yrkande och upprepas därför inte i detta betänkande. Utskottet anser att riksdagen inte bör ompröva tidigare beslut.

Därmed avstyrker utskottet nedanstående motionsyrkanden:

Motions-yrkande	Yrkandetext	Behandlades senast	Reservat-ion
Mot. Fi45 (m) yrkande 1	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förstärkt kommunal självstyrelse.	2001/02:KU14	res. 5 (m, kd, c, fp)
Mot. Fi45 (m) yrkande 2	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommuners avancerade skatteplanering.	2000/01:FiU29, avsnitt 1.10	res. 14 (m)
Mot. Fi45 (m) yrkande 3	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det inomkommunala utjämningsystemets negativa konsekvenser för tillväxt var den än förekommer i Sverige.	2001/02:FiU3, avsnitt 4	res. 3 (m)
Mot. Fi45 (m) yrkande 5	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening behovet av ett nytt statligt finansierat utjämningsssystem i enlighet med vad som anförs i motionen.	2001/02:FiU3, avsnitt 4	res. 3 (m)
Mot. Fi45 (m) yrkande 6	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgängligheten till sjukvård och behovet av en nationell vårdgaranti.	2001/02:SoU13, s. 16–28, 40–41	res. 14 (m, kd, c, fp)
Mot. Fi45 (m) yrkande 7	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tandvården.	2001/02:SoU14, s. 8–11	res. 2 (m)

Motions-yrkande	Yrkandetext	Behandlades senast	Reservat-ion
Mot. Fi45 (m) yrkande 8	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om äldreomsorgens kvalitet och behovet av valfrihet och av en nationell äldrepeng.	2001/02:SoU12, s. 7–17	res. 2 och 8, båda (m)
Mot. Fi45 (m) yrkande 9	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om handikappomsorgen.	2001/02:SoU7, s. 13–16 2001/02:SoU1, s. 56–62, 83–84, 86	res. 10 (m, kd, c, fp) Syl (m)
Mot. Fi45 (m) yrkande 10	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om max-taxan.	2001/02:UbU10, s. 16	res. 4 (m, kd)
Mot. Fi45 (m) yrkande 11	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om kvaliteten i skolan.	2001/02:UbU1, s. 25 2001/02:UbU6, s. 7–9 2001/02:UbU7, s. 13	Syl (m) res. 1 (m) res. 1 (m, kd)
Mot. Fi45 (m) yrkande 12	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om åtgärder för att motverka negativ segregation i invandrartäta områden.	2001/02:UbU10, s. 57 2001/02:SfU15	res. 7 (m, fp) res. 1 (m)
Mot. Fi46 (kd) yrkande 1	Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag beträffande avveckling av den statliga fastighetsskatten och förslag för kommunerna att ta ut en fastighetsanknuten serviceavgift.	2001/02:SkU16 s. 7–12	res. 2 (kd)
Mot. Fi46 (kd) yrkande 2	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om kommunala försäljningar av bostadsbolag och att de inte skall motverkas av staten.	2001/02:BoU4	res. 1 (m, kd, c, fp)

Motions- yrkande	Yrkandetext	Behandlades senast	Reservat- ion
Mot. Fi46 (kd) yrkande 3	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om att precisera, lagfästa och institutionalisera finansieringsprincipen.	2001/02:FiU3, avsnitt 7	res. 9 (kd)
Mot. Fi46 (kd) yrkande 4	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om tilläggsdi- rektiv till utredningen om det kommunala utjämningsystemet eller tillsättning av en parlamen- tarisk utredning för att se över utjämningsystemet.	2001/02:FiU3, avsnitt 4	res. 4 (kd)
Mot. Fi46 (kd) yrkande 5	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om kommunal upphandling och eget val.	2001/02:FiU3, avsnitt 10	res. 10 (m, kd)
Mot. Fi46 (kd) yrkande 6	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om riktade bidrag.	2001/02:FiU3, avsnitt 7	res. 9 (kd)
Mot. Fi47 (c) yrkande 1	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om att förstärka den kommunala skattebasen.	2001/02:FiU26	res. 5 (c)
Mot. Fi47 (c) yrkande 2	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om principerna för en översyn av det kommunala skatteutjämningsystemet.	2001/02:FiU3, avsnitt 4	
Mot. Fi47 (c) yrkande 3	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om att statsbi- drag till kommunerna skall ges som fria medel och inte special- destineras.	2001/02:FiU3, avsnitt 7 2000/01:FiU3, s. 39	res. 5 (c)

Motions- yrkande	Yrkandetext	Behandlades senast	Reservat- ion
Mot. Fi47 (c) yrkande 4	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om att finansie- ringsprincipen skall följas strikt.	2001/02:FiU3, avsnitt 7	res. 9 (kd)
Mot. Fi48 (fp) yrkande 1	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anför om statens och kommunernas uppgifter vad gäller äldrevårdens ut- veckling.	2001/02:SoU12, s. 7–17	res. 9, 15, 23, alla (fp)
Mot. Fi48 (fp) yrkande 2	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om statens och kommunernas uppgifter vad gäller tillgänglighetsreform för funktionshindrade.	2001/02:SoU1, s. 61–62	Sy4 (fp)
Mot. Fi48 (fp) yrkande 3	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om de finansi- ella principerna för statligt och kommunalt finansieringsansvar för skolväsendet.	2001/02:UbU1, s. 25	res. 1 (m)
Mot. Fi48 (fp) yrkande 4	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om skolan och folkhälsoarbetet, såvitt avser droginformation.	2001/02:UbU10, s. 49–51	res. 2 (fp)
Mot. Fi48 (fp) yrkande 5	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening vad i motionen anför om ansvarsför- delningen mellan stat och kom- mun såvitt gäller missbrukarvår- den.	2001/02:SoU15 s. 37–39	res. 17 (fp)
Mot. Fi48 (fp) yrkande 8	Riksdagen beslutar om hur vins- ter av kommunal skatteplanering genom koncernbidrag mellan bolag skall neutraliseras när statsbidrag betalas ut.	2001/02:FiU3, avsnitten 3 och 9	Sy6 (fp) res. 10 (m, fp)

Motions- yrkande	Yrkandetext	Behandlades senast	Reservat- ion
Mot. Fi48 (fp) yrkande 9	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening att Skat- teutjämningsutredningen bör ges nya direktiv för grundlig refor- mering av inkomst- och kost- nadsutjämningsystemet i enlig- het med motionens riktlinjer.	2001/02:FiU3, avsnitt 4	res. 5 (fp)
Mot. Fi48 (fp) yrkande 10	Riksdagen tillkännager för rege- ringen som sin mening att Skat- teutjämningsutredningen bör ges direktiv att utreda förutsättningar för och konsekvenser av att överföra utjämningsystemet i statlig finansiering.	2001/02:FiU3, avsnitt 4	res. 5 (fp)

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Förändringar av utjämningsystemet 2002 – punkt 2 (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2001/02:Fi42 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 16 samt

2001/02:Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att vissa absolut nödvändiga förändringar av utjämningsystemet bör genomföras omedelbart. Ett allvarligt tillväxtfientligt inslag i dagens utjämningsystem är att kommuner och landsting med växande relativ skattekraft inte till någon del får behålla inkomsterna av denna tillväxt medan de helt belastas av dess kostnader. Inom ramen för i grunden oförändrad utjämningsgrad måste därför på sätt vi föreslagit de senaste åren inkomstutjämnningen ändras så att effekten av alla positiva, relativa förändringar i skattekraft får behållas till 100 %. Kommuner som förlorar skattekraft skall samtidigt inte drabbas av sänkta bidrag. Denna förändring bör tillämpas fr.o.m. 2002.

Den skenande utjämningsavgiften slår hårt mot t.ex. landstings möjligheter att erbjuda god sjukvård. I avvaktan på ett nytt system måste detta ändras genom att en spärr införs för inkomstutjämnning för landsting. Vi föreslår därför att ett landsting under 2002 högst skall erlägga 10 % av sin relativa skattekraft, och fr.o.m. 2003 högst 7 %.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller motionerna Fi42 (m) yrkande 16 samt Fi45 (m) yrkande 4.

2. Kommunala bolag – punkt 3 (m, fp)

av Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Gunnar Axén (m) och Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att kommunal verksamhet inte annat än i rena undantagsfall skall drivas i bolagsform. Bolagsformen skapar en mängd problem. Medborgarnas möjligheter till insyn begränsas. Det kan uppstå konflikter mellan kommunens och bolagets intressen där styrelseledamöternas uppgift är att försvara bolagets intresse även om kommunen har kontroll över bolaget. Det finns också ekonomiska risker med bolag, och detta kan gå ut över den kommunala verksamheten. Till skillnad från verksamhet som bedrivs i förvaltningsform är de kommunala bolagen skyldiga att betala statlig skatt. För att undvika detta används kommunala koncernbildningar och andra former av avancerad skatteplanering, vilket vi bestämt vänder oss mot. Vi anser att det är angeläget att utreda möjligheterna att klara de kommunala uppgifterna utan användning av kommunala bolag.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Därmed tillstyrker vi delvis motion Fi48 (fp) yrkande 6.

3. Statistik om sjukvårdens produktivitet – punkt 4 (m, kd, fp)

av Mats Odell (kd), Gunnar Hökmark (m), Lennart Hedquist (m), Anna Åkerhielm (m), Per Landgren (kd), Gunnar Axén (m) och Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 7.

Ställningstagande

Förändringar i sjukdoms- och behandlingpanoramat de senaste åren har tyvärr ökat svårigheterna att göra korrekta mätningar av produktivitetens utveckling inom vården. Med hänvisning till detta har man efter 1997 upphört med officiella produktivitetmätningar. Vi anser att det är otillfredsställande att en så betydelsefull fråga som sjukvårdens produktivitet lämnas utanför arbetet med statistik och utvärdering. Regeringen bör tillsammans med Landstingsförbun-

det verka för att produktivitet utvecklingen i vården från 1998 och framåt blir bättre belyst.

Detta föreslår vi att riksdagen tillkännager som sin mening för regeringen. Därmed tillstyrker vi delvis motion Fi48 (fp) yrkande 7.

4. Kommunernas miljöarbete – punkt 5 (fp)

av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 11.

Ställningstagande

Erfarenheten av de lokala investeringsprogrammen är inte god. På många håll har de använts till projekt med mycket tveksamt värde för miljö- och naturvården. Regeringen föreslår nu att programmen upphör och ersätts av s.k. lokala klimatinvesteringsprogram. Jag anser att de föreslagna programmen i likhet med de tidigare investeringsprogrammen till stor del utgör en form av maskerade byggsubventioner och att det är olyckligt att regeringen inte förmår presentera effektivare åtgärder för att stimulera det lokala miljöarbetet.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi48 (fp) yrkande 11.

5. Tidigare behandlade motionsyrkanden vad avser skolan – punkt 6 (fp)

av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att en betydande förändring av ansvarsfördelningen mellan stat och kommun bör ske på skolans område. Andelen elever som inte uppnår målen för grundskolan har ökat till 26 % och andelen som inte får slutbetyg från gymnasiet har ökat till 21 %. Enligt Skolverkets senaste siffror är andelen ännu högre – hela 27 % av eleverna får inte slutbetyg, och om man dessutom räknar med dem som hoppar av når endast 59 % upp till gymnasieskolans mål. Utbildningen är inte heller likvärdig över landet. Statistiken visar att resurserna till skolan varierar avsevärt mellan olika kommuner. Folkpartiet

har av detta dragit slutsatsen att det inte räcker med att lägga om skolpolitiken utan att situationen även kräver ett förändrat system för finansiering. Staten måste därför stå för finansieringen av skolan så att alla skolor ges lika möjlighet att klara av sitt uppdrag. En nationell skolpeng bör införas som innebär att en peng betalas ut till den skola som eleven själv väljer. Detta kommer att säkerställa att skolorna tilldelas likvärdiga ekonomiska resurser över hela landet baserat på den enskilda skolans behov. Skolpeng betyder inte att varje elev tilldelas lika mycket resurser. För Folkpartiet är det en självklar utgångspunkt att de som behöver skolan mest också skall få mest resurser. Skolpengen skall innehålla dels en elevpeng som är lika för alla, dels en del som fördelas efter socioekonomiska behov i en kommun eller stadsdel med stora sociala utmaningar och dels ytterligare en del som fördelas efter individuella behov, t.ex. språkträning för elever med utländsk bakgrund eller särskilda behov på grund av funktionsnedsättningar.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi48 (fp) yrkande 3.

6. Tidigare behandlade motionsyrkanden i övrigt – punkt 7 (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion

2001/02:Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 1–3 samt 5–12 och avslår motionerna

2001/02:Fi46 av Per Landgren m.fl. (kd),

2001/02:Fi47 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) samt

2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 1, 2, 4, 5 och 8–10.

Ställningstagande

Vi vidhåller uppfattningarna som Moderata samlingspartiet gav uttryck för i de reservationer och särskilda yttranden som tas upp i tabellen på sidorna 12–16.

Beträffande utjämningssystemet anser vi att en utredning bör tillsättas med uppgift att skyndsamt presentera ett nytt utjämningssystem. Det nya systemet skall tillgodose ett antal krav. Det skall stimulera tillväxt och kostnadseffektivitet i alla kommuner och landsting. Det skall vara statligt finansierat så att staten, och inte kommunsektorn, ger bidrag till kommuner och landsting med för sina uppgifter otillräcklig skattekraft, och det skall givetvis vara grundlagsenligt. Det skall också vara avsevärt enklare i sin uppbyggnad än dagens ogenomträngliga system. Utformningen av ett nytt system underlättas om vissa uppgifter som i dag finansieras genom kommunerna, främst skolan, får

en nationell finansiering. En översyn bör göras av vilka uppgifter som i framtiden bör ha nationell finansiering.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller motion Fi45 (m) yrkandena 1–3 och 5–12. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

7. Tidigare behandlade motionsyrkanden i övrigt – punkt 7 (kd)

av Mats Odell och Per Landgren (båda kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Fi46 av Per Landgren m.fl. (kd) och avslår motionerna 2001/02:Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 1–3 och 5–12, 2001/02:Fi47 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) samt 2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 1, 2, 4, 5 och 8–10.

Ställningstagande

Vi vidhåller uppfattningarna som Kristdemokraterna gav uttryck för i de reservationer som tas upp i tabellen på sidorna 12–16.

Därmed föreslår vi att riksdagen bifaller motion Fi46 (kd). Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

8. Tidigare behandlade motionsyrkanden i övrigt – punkt 7 (c)

av Lena Ek (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Fi47 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) och avslår motionerna 2001/02:Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 1–3 och 5–12, 2001/02:Fi46 av Per Landgren m.fl. (kd) samt 2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 1, 2, 4, 5 och 8–10.

Ställningstagande

Jag vidhåller uppfattningarna som Centerpartiet har gett uttryck för i de reservationer som tas upp i tabellen på sidorna 12–16.

Vad gäller utjämningsystemet (yrkande 3) anser vi att det skall finnas en långtgående utjämnning mellan kommunerna, såväl av inkomster som utgifter. Nuvarande tekniska konstruktion, t.ex. faktorn som skall kompensera för befolkningsminskning, leder emellertid till oönskade effekter som kan upple-

vas som tillväxthämmande. Jag anser att det är rimligt att göra en översyn av utjämningsystemet. Utredningen bör ges i särskilt uppdrag att se över den tekniska konstruktionen och förekomsten av negativa marginaleffekter samt belysa följderna av att de faktorer i utjämningsystemet som är att betrakta som regionalpolitik förstatligas.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi47 (c). Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

9. Tidigare behandlade motionsyrkanden i övrigt – punkt 7 (fp) av Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkandena 1, 2, 4, 5 samt 8–10 och avslår motionerna 2001/02:Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 1–3 och 5–12, 2001/02:Fi46 av Per Landgren m.fl. (kd) samt 2001/02:Fi47 av Rolf Kenneryd m.fl. (c).

Ställningstagande

Jag vidhåller uppfattningarna som Folkpartiet gav uttryck för i de reservationer och särskilda yttranden som tas upp i tabellen på sidorna 12–16.

Därmed föreslår jag att riksdagen bifaller motion Fi48 (fp) yrkandena 1, 2, 4, 5 samt 8–10. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Förändringar av utjämningsystemet 2002 – punkt 2 (kd)

av Mats Odell och Per Landgren (båda kd).

Det goda målet med utjämningsystemet är att alla kommuner och landsting skall ha likvärdiga ekonomiska förutsättningar för sin verksamhet. En invånare i Sverige skall få lika god sjukvård och kommunal service oavsett var han eller hon bor. Vi står helt bakom detta mål. Det finns emellertid flera problem med utjämningsystemet i dess nuvarande utformning. Systemet motverkar tillväxt och förnyelse genom sina höga marginaleffekter. Kostnadsutjämnningen är mycket komplicerad och svår att få förståelse för bland medborgarna, och lider dessutom av bristande träffsäkerhet. Vi är också kritiska mot att systemet är inomkommunalt och anser att systemets konstruktion inte är förenlig med grundlagens intentioner om kommunal självstyrelse. Vi anser därför att en parlamentarisk utredning bör utarbeta ett statligt solidariskt finansierat utjämningsystem med det tvåfaldiga målet att skapa likvärdiga förutsättningar för kommunal service genom en utjämning av strukturellt betingade kostnader och skattekraft i landet samt att skapa reella förutsättningar och incitament för kommuner och landsting att expandera och stå på egna ben. Systemet skall således garantera medborgare samma rätt till likvärdig kommunal service till ungefär samma kostnad i hela landet.

2. Tidigare behandlade motionsyrkanden vad avser skolan – punkt 6 (m)

av Gunnar Hökmark, Lennart Hedquist, Anna Åkerhielm och Gunnar Axén (alla m).

Moderata samlingspartiet har under lång tid förespråkat en nationell, statligt finansierad skolpeng som följer eleven och betalas ut till den skola eleven väljer. Vårt förslag presenterades bl.a. i motionerna 2001/02:Ub233 (yrkande 11), 2001/02:Ub541 (yrkande 20) och 2001/02:Sk433 (yrkande 5). Vi noterar nu med tillfredsställelse att Folkpartiet också för första gången föreslår att en nationell skolpeng införs.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2001/02:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn.

Följdmotioner

2001/02:Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förstärkt kommunal självstyrelse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommuners avancerade skatteplanering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det inomkommunala utjämningsystemets negativa konsekvenser för tillväxt var den än förekommer i Sverige.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om förändringar i dagens utjämningsystem med verkan för 2002, vilka skall stimulera till tillväxt i hela landet, i enlighet med vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening behovet av ett nytt statligt finansierat utjämningsystem i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgängligheten till sjukvård och behovet av en nationell vårdgaranti.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tandvården.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om äldreomsorgens kvalitet och behovet av valfrihet och av en nationell äldrepenng.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handikappomsorgen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om maxtaxan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvaliteten i skolan.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka negativ segregation i invandrartäta områden.

2001/02:Fi46 av Per Landgren m.fl. (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag beträffande avveckling av den statliga fastighetsskatten och förslag om att kommunerna skall ta ut en fastighetsanknuten serviceavgift.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunala försäljningar av bostadsbolag och att de inte skall motverkas av staten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att precisera, lagfästa och institutionalisera finansieringsprincipen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilläggsdirektiv till utredningen om det kommunala utjämnings-systemet eller tillsättning av en parlamentarisk utredning för att se över utjämningsystemet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunal upphandling och eget val.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktade bidrag.

2001/02:Fi47 av Rolf Kenneryd m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förstärka den kommunala skattebasen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principerna för en översyn av det kommunala skatteutjämnings-systemet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att statsbidrag till kommunerna skall ges som fria medel och inte specialdestineras.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att finansieringsprincipen skall följas strikt.

2001/02:Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens och kommunernas uppgifter vad gäller äldreårdens utveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens och kommunernas uppgifter vad gäller tillgänglighetsreform för funktionshindrade.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de framtida principerna för statligt och kommunalt finansieringsansvar för skolväsendet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolan och folkhälsoarbetet, såvitt avser droginformation.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun såvitt gäller missbrukarvården.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredningar beträffande kommunala aktiebolag.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statistik beträffande sjukvårdens produktivitetsutveckling.
8. Riksdagen beslutar om hur vinster av kommunal skatteplanering genom koncernbidrag mellan bolag skall neutraliseras när statsbidrag betalas ut.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Skattetutjämningsutredningen bör ges nya direktiv för grundlig reformering av inkomst- och kostnadsutjämningsystemet i enlighet med motionens riktlinjer.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Skattetutjämningsutredningen bör ges direktiv att utreda förutsättningar för och konsekvenser av att överföra utjämningsystemet i statlig finansiering.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om användningen av projektbidrag som byggsubventioner och bidrag till kommunalt miljöarbete.

Motionsyrkande väckt med anledning av proposition 2001/02:100 2002 års ekonomiska vårproposition

2001/02:Fi42 av Bo Lundgren m.fl. (m):

16. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om förändringar i dagens utjämningsystem med verkan för 2002, vilka skall stimulera till tillväxt i hela landet, i enlighet med vad som anförs i motionen.

BILAGA 2

Konstitutionsutskottets protokollsutdrag
2001/02:42

KONSTITUTIONSUTSKOTTET

SVERIGES
RIKSDAG

Utdrag ur

PROTOKOLL   **UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2001/02:42**

DATUM   Tisdagen den 14 maj 2002

**§ 14 Fråga om yttrande till FiU över skrivelse 2001/02:102
Utvecklingen inom den kommunala sektorn**

Utskottet tar upp fråga om yttrande till finansutskottet över skrivelse 2001/02:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn jämte motioner.

Utskottet beslutar att som yttrande i ärendet hänvisa till tidigare ställningstaganden enligt en inom utskottets kansli upprättad promemoria (bilaga 3).

Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

VID PROTOKOLLET   Kerstin Siverby

JUSTERAS   Per Unckel

RÄTT UTDRAGET
INTYGAR:

Kerstin Siverby

Exp. 2002-05-16
FiU

KONSTITUTIONSUTSKOTTET
Margareta Landerholm

SVERIGES
RIKSDAG

PM 2002-05-14

Fråga om yttrande över regeringens skrivelse 2001/02:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Finansutskottet har berett bl.a. konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över rubricerade skrivelse och de motioner som kan komma att väckas, allt i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Ev. yttrande skall vara finansutskottet till handa senast fredagen den 17 maj kl. 12.00.

Den del i skrivelsen som har föranlett finansutskottet att bereda konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig kan antas vara främst avsnitt 6 Ledning, uppgifter och organisation samt kommunal demokrati. Andra frågor som berörs i skrivelsen och som brukar aktualiseras även inom konstitutionsutskottet, som en del av ämnet kommunal självstyrelse, finns i avsnittet 2.9 Jämn inkomstfördelning mellan länen samt i någon mån i avsnitten 2.5 Kommunala företag ger kommunerna olika förutsättningar och 2.7 Kommunala köp av verksamheter fortsätter att öka.

I avsnitt 6 Ledning, uppgifter och organisation samt kommunal demokrati berörs frågor om kommunal indelning och uppgifter, kommunala styr-, organisations- och verksamhetsformer, förtroendevalda, medborgarkontakter, resurser för demokratiarbete samt informationsteknik och demokratiska processer. Konstitutionsutskottet har behandlat huvuddelen av dessa frågor senast i sitt betänkande 2001/02:KU14 Demokrati för det nya seklet (rskr. 2001/02:190).

I avsnitt 2.9 Jämn inkomstfördelning mellan länen berörs det nuvarande utjämnningssystemet för kommuner och landsting. Konstitutionsutskottet behandlade även denna fråga senast i sitt nämnda betänkande 2001/02:KU14 Demokrati för det nya seklet, liksom frågor om kommunal näringsverksamhet.

Fyra kommittémotioner (m), (kd), (c) och (fp) har väckts med anledning av skrivelsen.

Den *kommunala självstyrelsen* tas upp i m- och kd-motionerna. I *m-motionen* begärs att den skall förstärkas i grundlagen, och motionärerna kritiserar regler som inskränker kommuners och landsting möjlighet att sälja kommunala hyresfastigheter och lägga ut entreprenader av exempelvis sjukhus. I *kd-motionen* framhålls att kommunala försäljningar inte skall motverkas av staten.

Frågan om grundlagsreglering av den kommunala självstyrelsen behandlade konstitutionsutskottet som nämnts senast i betänkandet 2001/02:KU14 Demokrati för det nya seklet och dessförinnan i betänkandet 2001/02:KU13 Författningsfrågor, m.m. Partiernas ståndpunkter framgår av dessa betänkanden. De speciella frågorna om överlåtelse av kommunal egendom och verksamhet behandlades särskilt under riksmötet 2000/01 i betänkande 2000/01:KU12 Kommunal självstyrelse och flernivådemokrati samt i yttrande 2000/01:KU7y Sjukhus med vinstsyfte. Även här framgår partiernas ståndpunkter.

Det *kommunala utjämningsystemet* tas upp dels direkt i *m-motionen*, där det begärs ett nytt statligt finansierat utjämningsystem, dels i *kd-motionen*, där det begärs att systemet skall ändras till ett statligt utjämningsystem och att därför antingen den sittande skatteutjämningsutredningen skall få tilläggsdirektiv eller en ny parlamentarisk utredning tillsätts för att se över utjämningsystemet. I *fp-motionen* begärs att skatteutjämningsutredningen skall ges i direktiv att alternativt till en grundlig reformering av det rådande inkomst- och kostnadsutjämningsystemet, utreda förutsättningar för och konsekvenser av att överföra utjämningsystemet till statlig finansiering. I *c-motionen* begärs en översyn av det kommunala skatteutjämningsystemet med avvisande av statlig finansiering. *Finansieringsprincipen* tas upp särskilt i kd- och c-motionerna. I kd-motionen begärs att principen skall preciseras, lagfästas och institutionaliseras, i c-motionen att den skall följas strikt.

Även utjämningsystemet behandlades i konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU14. Konstitutionsutskottet hänvisade där till utskottets egna och finansutskottets tidigare ställningstaganden och närmast till finansutskottets ställningstagande i betänkande 2001/02:FiU3. M-ledamöterna utvecklade sin kritik av systemet från konstitutionella synpunkter i en reservation.

BILAGA 3

Socialförsäkringsutskottets protokollsutdrag
2001/02:38

RIKSDAGEN
SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET

Utdrag ur
PROTOKOLL 2001/02:38
Sammanträdesdag: 2002-05-16
Sammanträdestid: 09.00-11.30
Närvarande: se bil. 1

---

§ 4 Yttrande till finansutskottet – Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Fortsätts behandlingen av fråga om yttrande till finansutskottet över skrivelse 2001/02:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn jämte motioner. Skrivelsens avsnitt 7.3 samt motion Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 12 avser frågor som hör till socialförsäkringsutskottets beredningsområde.

Utskottet beslutar att genom protokollsutdrag till finansutskottet avge följande yttrande.

Utskottet har denna dag i betänkande 2001/02:SfU15 Integrationspolitik för 2000-talet behandlat och avstyrkt motioner som tar upp de frågor som motionärerna i här aktuell motion framför. Utskottet vidhåller de ställningstaganden som gjorts i betänkandet och anser att finansutskottet bör avstyrka motion Fi45 yrkande 12.

M-ledamöterna anmäler avvikande mening och anser att finansutskottet bör tillstyrka motion Fi45 yrkande 12.

Kd- respektive c-ledamöterna erinrar om att deras syn på frågor rörande utvecklingen i storstadsregionerna m.m. framgår av motioner som behandlas i betänkande 2001/02:SfU15.

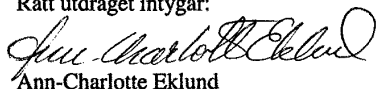
Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

Vid protokollet
Ann-Charlotte Eklund

Justerat
Berit Andnor

Rätt utdraget intygar:

Ann-Charlotte Eklund

Exp 2002-05-16
FiU

BILAGA 4Socialutskottets yttrande
2001/02:SoU6y

Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 18 april 2002 beslutat att bereda bl.a. socialutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2001/02:102 om utvecklingen inom den kommunala sektorn och de motioner som har väckts med anledning av skrivelsen och som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar yttrandet till avsnitten 3 Hälso- och sjukvård, 4.1 Äldreomsorg, 4.2 Handikappomsorg och 4.3.5 Missbrukarvård samt motionerna Fi45 (m) yrkandena 6–9 och Fi48 (fp) yrkandena 1, 2, 5 och 7.

I skrivelsen lämnar regeringen en översiktlig redovisning av hur ekonomin och verksamheten i kommuner och landsting har utvecklats de senaste åren. Redovisningen av den ekonomiska utvecklingen innefattar i huvudsak utvecklingen av kommunsektorns andel i samhällsekonomin och av sektorns finansiella sparande, resultatutvecklingen för kommuner och landsting samt kommunala koncerner, sysselsättningsutvecklingen, kommunala entreprenader och köp av verksamhet samt effekter av det utjämningsystem som infördes år 1996. Vidare presenteras hur kostnaderna fördelades mellan olika kommunala verksamheter 2000. Redovisningen av utvecklingen i den kommunala verksamheten omfattar i första hand de obligatoriska verksamheterna skola, vård och omsorg och syftar till att beskriva hur dessa utvecklas i förhållande till de nationella mål som riksdag och regering har formulerat.

Redovisningen i den kommunala verksamheten avser i huvudsak förhållandena t.o.m. verksamhetsåret 2000.

Socialutskottet

Hälso- och sjukvård

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende avsnitt 3 *Hälso- och sjukvård* följande.

Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen. Den sammantagna bilden av förhållandena inom hälso- och sjukvården kännetecknas bland annat av en god medicinsk kvalitet, upplevda brister vad gäller tillgängligheten och svårigheter att rekrytera och behålla personalen. Under 2001 legitimerades ett rekordstort antal läkare. Sedan 1996 har det skett en ökning med ca 20 500 årsarbetskrafter inom landstingens hälso- och sjukvård. Trots detta fortsätter mängden vakanser att vara stor.

De totala kostnaderna för hälso- och sjukvårdsändamål uppgick 2000 till 163 miljarder kronor, vilket är en ökning med 5,8 % från föregående år. Kostnaderna för sjukvården per invånare varierar mellan de olika landstingen. Skillnader finns också avseende vårdtidernas längd och vårdnivån.

Tandhälsan blir allt bättre hos befolkningen. Under de senaste decennierna har förbättringarna varit störst vad gäller barn och ungdomar.

Det skrivs ut en större mängd läkemedel till kvinnor, men kostnaden per förskrivet läkemedel är högre för män än för kvinnor. År 2001 uppgick kostnaderna för läkemedelsförmånen till knappt 17 miljarder kronor, en ökning med drygt 7 % jämfört med 2000.

I *motion Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande om tillgängligheten till sjukvård och behovet av en nationell vårdgaranti (*yrkande 6*). Motionärerna anför att den bristande tillgängligheten i första hand inte är en resursfråga utan en organisationsfråga och en fråga om mångfald, konkurrens och prestation, dvs. riktiga incitament för att bedriva god och effektiv sjukvård. Det är en fundamental rättighet att få vård av god kvalitet när man behöver den. Att patienterna kan ta med sig resurserna till en annan vårdgivare gör att vårdgarantin kan ses som ett första steg mot en obligatorisk hälsoförsäkring. Vidare begärs i motionen ett tillkännagivande om tandvården (*yrkande 7*). Motionärerna anför att det finns ett stort behov av ett förbättrat högkostnadsskydd i tandvården. Det högkostnadsskydd för äldre över 65 år som regeringen inför är åldersdiskriminerande, urholkar kostnadsmedvetandet och är vilseledande. Motionärerna anför vidare att ett generöst högkostnadsskydd för alla bör införas omedelbart. Skyddet skall omfatta alla med ett omfattande behov av kostsam tandvård och vara både enkelt och lättförståeligt. En självrisk för enkla och vanliga tandvårdsarbeten gör vidare att de disponibla medlen kan användas effektivt till dem med stora behov.

I *motion Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)* begärs ett tillkännagivande om statistik beträffande sjukvårdens produktivitetsutveckling (*yrkande 7*). Motionä-

terna pekar på att det är inte tillfredsställande att en för patienter och offentliga finanser så betydelsefull fråga som sjukvårdens produktivitet lämnas utanför arbetet med statistik och utvärdering. De metodproblem som vållas av förändringar i både sjukdomsmönster och medicinsk teknik bör man försöka övervinna, i stället för att ta dem till förevändning för att låta riksdag och andra ansvariga nöja sig med ett bristfälligt underlag för de politiska bedömningarna. Motionärerna anser att regeringen tillsammans med Landstingsförbundet bör verka för att produktivitetens utvecklingen i vården från 1998 och framåt blir bättre belyst.

Bakgrund och pågående arbete

Från *Landstingsförbundet* har inhämtats att anledningen till att några mätningar av hälso- och sjukvårdens produktivitet inte har redovisats sedan 1998 är att det statistiska underlaget brister. Prestationsutvecklingen inom slutenvård kan beskrivas på ett ganska rättvisande sätt genom att uppgifter om diagnos, ålder, operation m.m. registreras, så att det blir möjligt att ta hänsyn till variationen i vårdtyngd/resursåtgång. Det statistiska underlaget för beskrivning av öppen vård och hemsjukvård har däremot stora brister. Besök i dagsjukvård, exempelvis dagkirurgiska operationer och hemsjukvårdsbesök, registreras som vanliga mottagningsbesök, trots betydande skillnader i resursåtgång. Besök hos andra personalkategorier än läkare registreras vidare ofullständigt i många landsting. Att alltför många behandlingar sker inom öppen vård och inom hemsjukvård har fått till följd att mätningarna av produktivitet har blivit alltmer missvisande. Vidare har inhämtats att Landstingsförbundet tillsammans med landstingen, för att bl.a. möjliggöra bättre produktivetsmätningar, under senare år har genomfört ett omfattande utvecklingsarbete för att få fram bättre hälso- och sjukvårdsstatistik. Från och med statistikinsamlingen från landstingen år 2002 höjs ambitionsnivån i landstingsstatistiken och prestationer och kostnader för bl.a. öppen vård och hemsjukvård kommer att redovisas mer fullständigt. Landstingsförbundet räknar med att inom ett par år kunna göra produktivetsmätningar med acceptabel kvalitet.

Socialutskottets ställningstagande

Motionsyrkanden om tillgänglighet och vårdgaranti har nyligen behandlats och avstyrkts i betänkande 2001/02:SoU13 (s. 16–28 och s. 40–41), vilket debatterades i riksdagens kammare i går, den 15 maj. I betänkande 2001/02:SoU14 behandlades och avstyrktes bl.a. motioner rörande utformningen av ett högkostnadsskydd inom tandvården (s. 8–11, rskr. 2001/02:206). Socialutskottet har inte ändrat uppfattning i dessa frågor och föreslår därför att finansutskottet avstyrker bifall till motion Fi45 (m) yrkandena 6 och 7.

Socialutskottet delar motionärernas uppfattning i motion Fi48 (fp) yrkande 7 att statistik beträffande produktivitetens utvecklingen inom sjukvården är väsentlig. Enligt uppgift har, av bl.a. strukturella och organisatoriska skäl,

mätningarna av produktivitet blivit alltmer missvisande. För att möjliggöra bättre produktivetsmätningar har därför Landstingsförbundet tillsammans med landstingen genomfört ett omfattande utvecklingsarbete för att få fram bättre hälso- och sjukvårdsstatistik. Landstingsförbundet räknar med att inom ett par år kunna göra produktivetsmätningar med acceptabel kvalitet. Socialutskottet anser inte att något initiativ från riksdagens sida behövs och föreslår därför att finansutskottet avstyrker bifall till motionsyrkandet.

Äldreomsorg

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende avsnitt 4.1 *Äldreomsorg* följande.

Andelen äldre som får kommunal äldreomsorg, i ordinärt eller särskilt boende, har varit i stort sett oförändrad under de senaste åren. De utökade resurserna som tillkommit verksamheter inom vård och omsorg har under senare år främst gått till äldre med omfattande vårdbehov. Hemtjänstens ”volym”, dvs. antal timmar vård och omsorg, har ökat. Resurstillskottet syns därför inte i ett ökande antal eller en ökande andel äldre personer med kommunal vård och omsorg.

I många av landets kommuner råder platsbrist inom särskilda boendeformer. Detta leder till långa väntetider för många äldre som fått beslut om plats i särskilt boende.

Det pågår ett omfattande utvecklingsarbete inom den kommunala äldreomsorgen. Bland annat arbetar många kommuner med att utveckla system för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling och att förbättra stödet till anhöriga.

Personalen inom äldreomsorgen har under senare år ökat, men det finns ett fortsatt stort rekryteringsbehov. Flertalet av landets kommuner har stora rekryteringsproblem.

Äldreomsorg där driften överlåtits till privata entreprenörer fortsätter att öka. År 2000 erhöll 9,4 % av äldreomsorgstagarna hjälp från privata vårdgivare.

År 2000 uppgick kommunernas kostnader för äldreomsorg till drygt 67 miljarder kronor.

I *motion Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande om äldreomsorgens kvalitet och behovet av valfrihet och av en nationell äldrepeng (*yrkande 8*). Motionärena anför att det på äldreomsorgens område finns ett stort behov av en förstärkt statlig tillsyn. En fristående statlig myndighet skall ansvara för godkännande och kvalitet inom all vård och omsorg. Vidare anför motionärena att den största kvalitetsfaktorn och garantin för god vård är att man själv som äldre har rätt och möjlighet att välja den vårdgivare som man är nöjd med och att man samtidigt skall kunna välja bort den vård man inte är nöjd med. Med en äldrepeng kan man flytta vart man vill i landet utan ny biståndsansökan, och vårdgivaren kommer att ersättas med den kostnad

som omsorgen om den äldre kostar. Därvid garanteras såväl valfrihet och mångfald som kvalitet.

I *motion Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)* begärs ett tillkännagivande om statens och kommunernas uppgifter vad gäller äldreomsorgens utveckling (*yrkande 1*). Motionärerna anför att även om äldreomsorgen är ett i huvudsak kommunalt ansvarsområde bör staten och kommunerna samverka för att utveckla och kvalitetssäkra äldreomsorgen för framtiden. De närmaste åren bör staten med stimulansbidrag och utvecklingspengar främja utvecklingsarbetet. Motionärerna anför vidare att de statliga stimulansbidragen bör medverka till att omsorgsgaranti, individuell valfrihet mellan olika utförare (s.k. äldrepeng) samt kommunala äldreombudsmän införs på bred front i äldreomsorgen.

Socialutskottets ställningstagande

Motionsyrkanden gällande den framtida utformningen och finansieringen av äldreomsorgen har nyligen behandlats och avstyrkts i betänkande 2001/02: SoU12 (s. 7–21, prot. nr 2001/02:97). Utskottet har inte ändrat inställning i dessa frågor. Socialutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka bifall till motionerna Fi45 (m) yrkande 8 och Fi48 (fp) yrkande 1.

Handikappomsorg

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende avsnitt 4.2 *Handikappomsorg* följande.

Hälften av kommunerna saknar fortfarande ett handikappolitiskt program. Enligt den nationella handlingsplanen för handikappolitiken bör arbetet med att skapa ett tillgängligt samhälle prioriteras. Liksom tidigare brister det dock fortfarande i detta avseende, särskilt för barn med funktionshinder.

Antalet klagomål inom området omsorg om personer med funktionshinder har ökat mer än inom andra sociala tillsynsområden. Resultatet av länsstyrelsernas tillsyn visar att verksamheten för personer med funktionshinder behöver förbättras för att tillgodose den enskildes rättssäkerhet och verksamhetens laglighet. Antalet icke verkställda domar och icke verkställda kommunala beslut ligger på samma nivå som året innan. Svårigheterna att rekrytera personal består. Det är fortsatt brist på bostäder med särskild service och utbyggnaden sker inte i den takt som behövs. Kommunernas intresse att starta verksamheter med personliga ombud blev större än förväntat.

Antalet personer yngre än 65 som var beviljade hemtjänst är i stort sett oförändrat, men antalet hjälptimmar har ökat med ca 5 %. Antalet personer med funktionshinder yngre än 65 år som bodde permanent i bostad med särskild service är i stort sett oförändrat jämfört med tidigare år.

Det totala antalet personer med LSS-insatser har ökat med 2 %. Den insats som ökat mest är ledsagarservice, medan insatsen råd och stöd har minskat. Andelen personer med psykiska funktionshinder som hade insatser enligt LSS av kommunen har ökat med ca 9 %. Nästan en tredjedel av alla insatser gällde barn och ungdomar.

Kommunernas kostnader för insatser till funktionshindrade har ökat med 11 %. Den mest kostnadskrävande insatsen är personlig assistans enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och lagen om assistansersättning (LASS).

I *motion Fi45 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande om handikappomsorgen (*yrkande 9*). Motionärerna anför att stödet till funktionshindrade inte ger det utrymme för individuella lösningar som borde finnas. Stödet till funktionshindrade skall vara flexibelt och ge den enskilde stor valfrihet. Staten bör ta det grundläggande ansvaret för att alla funktionshindrade – oavsett i vilken kommun de bor – skall ha samma rätt till den frihet och det oberoende som rätten till personlig assistans innebär. Motionärerna anför vidare att de olika formerna av stöd till funktionshindrade och arbetshandikappade inte alltid är samordnade. En hjälpmedelsgaranti bör införas och hjälpmedelsverksamheten avmonopoliseras. Det ekonomiska ansvaret för assistansersättningen bör enligt motionärerna återgå till staten. Schabloniseringen av ersättningen bör slopas, och reglerna kring ersättningen bör återgå till vad som gällde före den 1 september 1997.

I *motion Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)* begärs ett tillkännagivande om statens och kommunens uppgifter vad gäller en tillgänglighetsreform för funktionshindrade (*yrkande 2*). Motionärerna pekar på att när det gäller funktionshindrade finns det flera stora frågor som berör de ekonomiska relationerna mellan stat och kommuner. De mest betydelsefulla reformbehoven är att återupprätta 90-talets handikappreform och att de närmaste åren genomföra en genomgripande tillgänglighetsreform, där ansvaret för åtgärderna skall ligga lokalt men där staten skall vara pådrivande med stimulansbidrag och riktlinjer.

Socialutskottets ställningstagande

Motionsyrkanden rörande mål och inriktning för handikappolitiken samt hjälpmedel har senast behandlats och avstyrkts i betänkande 2001/02:SoU7 (s. 6–16, prot. nr 2001/02:73). Vidare behandlade och avstyrkte utskottet i betänkande 2001/02:SoU1 motionsyrkanden om assistansersättning (s. 56–60, 83–84 och 106–108). I samma betänkande behandlades motionsyrkanden om en tillgänglighetsreform (s. 61–62 och 86, rskr. 2001/02:94 och 95). Utskottet har inte ändrat inställning i dessa frågor. Socialutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka bifall till motionerna Fi45 (m) yrkande 9 och Fi48 (fp) yrkande 2.

Missbrukarvård

I *regeringens skrivelse* konstateras i de sammanfattande slutsatserna avseende avsnitt 4.3.5 *Missbrukarvård* följande.

Missbrukarvården har genomgått stora förändringar sedan början av 1990-talet. Tvångsvården har minskat kraftigt, samtidigt som öppenvården har kommit att spela en allt större roll. Drygt 80 % av samtliga vårdinsatser den 1 november 2000 ägde rum i öppenvården. Andelen var densamma året innan.

I *motion Fi48 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)* begärs ett tillkännagivande om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun såvitt gäller missbrukarvården (*yrkande 5*). Motionärerna anför att det ekonomiska ansvaret för missbrukarvården alltför bör ligga hos kommunerna. Då staten ansvarar för narkotikapolitiken med dess inslag av tvång, bör den också ta ett visst ekonomiskt ansvar och då när det gäller tvångsvården. Kommunernas och statens ansvar för missbrukarvården bör regleras så att kommunerna tvingas redovisa de åtgärder som vidtagits för var och en av de missbrukare som kan bli aktuella för tvångsvård. Enligt motionärerna bör, efter en avstämning av att kommunen följt alla socialtjänstlagens bestämmelser, staten garantera de huvudsakliga kostnaderna för tvångsvården.

Socialutskottets ställningstagande

Ett motionsyrkande med innebörden att staten bör ta det ekonomiska huvudansvaret för LVM-vården av narkotikamissbrukare har nyligen behandlats och avstyrkts i betänkande 2001/02:SoU15 (s. 34 och 37, rskr. 2001/02:193). Utskottet har inte ändrat inställning i denna fråga. Socialutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka bifall till motion Fi48 (fp) yrkande 5.

Stockholm den 16 maj 2002

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ingrid Burman (v), Chris Heister (m), Susanne Eberstein (s), Margareta Israelsson (s), Conny Öhman (s), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Lars U Granberg (s), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Elisebeht Markström (s), Catherine Persson (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Cristina Husmark Pehrsson (m), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp) och Lotta N Hedström (mp).

Avvikande meningar

1. Tillgänglighet och vårdgaranti

Chris Heister (m), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Lars Gustafsson (kd), Cristina Husmark Pehrsson (m), Kenneth Johansson (c) och Kerstin Heinemann (fp) anför:

Den bristande tillgängligheten är inte i första hand en resursfråga utan en organisationsfråga och en fråga om mångfald, konkurrens och prestation, dvs. riktiga incitament för att bedriva god och effektiv sjukvård. Vi anser att det är en fundamental rättighet att få vård av god kvalitet när man behöver den. Vi vill därför omedelbart införa en nationell vårdgaranti som innebär att ingen skall behöva vänta längre än tre månader på operation eller behandling. Klarar inte det egna landstinget av att ge vård inom den tiden, skall man kunna få vården utförd hos ett annat landsting eller hos en privat vårdgivare. Vårdgarantin kan enligt vår uppfattning bidra till att riva gränser mellan landstingen och mellan olika sjukhus på ett sätt som förbättrar resursutnyttjandet. Med en vårdgaranti synliggör man för landstingen och för de enskilda sjukhusen och klinikerna en del av de kostnader som köerna i vården för med sig. Genom att inte ta emot patienter går sjukhusen och den aktuella kliniken miste om pengar och uppmuntras att förändra verksamheten så att köer inte uppstår. Vi hänvisar vidare till vår reservation nr. 14 i betänkande 2001/02:SoU13 Hälsa- och sjukvårdsfrågor m.m. Finansutskottet bör med bifall till motion Fi45 (m) yrkande 6 tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

2. Högkostnadsskydd i tandvården

Chris Heister, Leif Carlson, Hans Hjortzberg-Nordlund, och Cristina Husmark Pehrsson (alla m) anför:

Det finns ett stort behov av ett förbättrat högkostnadsskydd i tandvården. Vi anser att det högkostnadsskydd för äldre över 65 år som regeringen inför är åldersdiskriminerande, urholkar kostnadsmedvetandet och är vilseledande. Ett generöst högkostnadsskydd för alla bör införas omedelbart. Skyddet skall omfatta alla med ett omfattande behov av kostsam tandvård och vara både enkelt och lättförståeligt. En självrisk för enkla och vanliga tandvårdsarbeten gör att de disponibla medlen kan användas effektivt till dem med stora behov. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi45 (m) yrkande 7 tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

3. Sjukvårdens produktivitet utveckling

Kerstin Heinemann (fp) anför:

Jag anser att det är otillfredsställande att en för patienter och offentliga finanser så betydelsefull fråga som sjukvårdens produktivitet lämnas utanför arbetet med statistik och utvärdering. De metodproblem som vållas av förändringar i både sjukdomsmönster och medicinsk teknik bör man försöka övervinna, i stället för att ta dem till förevändning för att låta riksdag och andra ansvariga nöja sig med ett bristfälligt underlag för de politiska bedömningarna. Jag anser att regeringen tillsammans med Landstingsförbundet bör verka för att produktivitet utvecklingen i vården från 1998 och framåt blir bättre belyst. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi48 (fp) yrkande 7 tillkännage för regeringen vad jag här har anför.

4. Äldreomsorg

Chris Heister, Leif Carlson, Hans Hjortberg-Nordlund och Cristina Husmark Pehrsson (alla m) anför:

Äldre människors möjlighet att leva och bo självständigt liksom respekten för äldre personers självbestämmande och integritet är fortsatt bristfällig. Vi anser inte heller att rättssäkerheten inom äldreomsorgen är tillfredsställande. Det finns på äldreomsorgens område ett stort behov av en förstärkt statlig tillsyn. Den uppgift som i dag faller på kommunerna – att övervaka sin egen verksamhet såväl som de privata entreprenörerna – fungerar uppenbarligen inte. I stället bör en fristående statlig myndighet träda in i kommunens ställe och ansvara för godkännande och kvalitet inom vård och omsorg.

Även med en väl fungerande tillsyn är den största kvalitetsfaktorn och garantin för god vård ändå den som innebär att man själv som äldre har rätt och möjlighet att välja vårdgivare och att också kunna välja bort den vård man inte är nöjd med. Med den nationella äldrepening vi förespråkar kommer äldre att kunna flytta vart de vill i landet utan en ny biståndsansökan. Vidare kommer vårdgivaren att ersättas med den kostnad som omsorgen om den äldre kostar. Därmed garanteras valfrihet, mångfald och kvalitet. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi45 (m) yrkande 8 tillkännage för regeringen vad vi här har anför.

5. Äldreomsorg

Kerstin Heinemann (fp) anför:

Jag anser, även om äldreomsorgen är ett i huvudsak kommunalt ansvarsområde, att staten och kommunerna bör samverka för att utveckla och kvalitets-säkra äldreomsorgen för framtiden. De närmaste åren bör staten med stimulationsbidrag och utvecklingspengar främja utvecklingsarbetet. Jag anser vidare

att de statliga stimulansbidragen bör medverka till att omsorgsgaranti, individuell valfrihet mellan olika utförare (s.k. äldrepenng) samt kommunala äldreombudsmän införs på bred front i äldreården. Omsorgsgarantin bör vara ett system på kommunal nivå för kvalitetssäkring och stöd för personalen i att upprätthålla god vård. Omsorgsgarantin skall vidare klart ange vad åtagandet är när det gäller rätt till bland annat värdigt omhändertagande, fungerande hemtjänst och färdtjänst, medicinsk kompetens i äldreården, hjälpmedel i rätt tid, fungerande trygghetslarm m.m.

Enligt min uppfattning skall omsorgsgarantin också innehålla en rätt att bo i eget rum för alla som inte vill dela rum i särskilt boende. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi48 (fp) yrkande 1 tillkännage för regeringen vad jag här har anfört.

6. Handikappomsorg

Chris Heister, Leif Carlson, Hans Hjortzberg-Nordlund och Cristina Husmark Pehrsson (alla m) anför:

Enligt vår uppfattning präglas fortfarande synen på funktionshindrades livssituation i alltför hög utsträckning av ett synsätt där den enskilde funktionshindrade förväntas att anpassa sig efter den form av insatser som erbjuds. Vår utgångspunkt är den motsatta: Stödet till funktionshindrade skall vara flexibelt och ge den enskilde stor valfrihet. Av det skälet har vi bl.a. föreslagit ett särskilt bostadsstöd för att funktionshindrade skall kunna bo kvar i sina särskilt anpassade bostäder. Vi har också föreslagit ett särskilt stimulansbidrag till kommunerna för insatser för psykiskt funktionshindrade. Vi vill att stödet till insatser i skolan skall avregleras och göras mer individanpassat. Vi har vidare motsatt oss nedläggningen av bl.a. specialskolor för multihandikappade barn.

En viktig utgångspunkt för handikappolitiken bör enligt vår uppfattning vara att staten tar det grundläggande ansvaret för att alla funktionshindrade, oavsett i vilken kommun de bor, skall ha samma rätt till den frihet och det oberoende som rätten till personlig assistans innebär.

Det delade ansvaret för stöd till funktionshindrade och arbetshandikappade medför att satsningarna inte alltid är samordnade. För många människor som är i behov av stöd leder splittringen dessutom till att man måste ha kontakt med många tjänstemän på många olika myndigheter.

Regeringen har tillsatt en kommitté som skall utreda frågan om en kommunal utjämning för kostnader avseende LSS i ett längre tidsperspektiv. Vi har föreslagit att det ekonomiska ansvaret för assistansersättningen återgår till staten. Vi anser vidare att schabloniseringen av ersättningen skall slopas och att reglerna kring ersättningen i princip skall återgå till vad som gällde före den 1 september 1997, samt att rätten till personlig assistans under skoltid och vid vistelse på dagcenter etc. skall återinföras. Dessutom anser vi att frågan om en mer flexibel utformning av rätten till personlig assistans skall utredas.

Vi föreslår också att en hjälpmedelsgaranti införs. En hjälpmedelsgaranti skulle öka valfriheten för den enskilde och därutöver främja utbudet av olika former av hjälpmedel. I dagsläget finns inte en marknad för hjälpmedel, eftersom landstinget ofta är den enda köparen. En avmonopolisering av hjälpmedelsverksamheten och införandet av en hjälpmedelsgaranti skulle stimulera utvecklingen av fler, bättre och billigare hjälpmedel, samtidigt som den skulle påskynda introduktionen av dessa på marknaden. Inledningsvis bör en hjälpmedelsgaranti omfatta de resurser som finns anvisade under bilstödet till handikappade och texttelefoner. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi45 (m) yrkande 9 tillkännage för regeringen vad vi här har anfört.

7. Handikappomsorg

Kerstin Heinemann (fp) anför:

När det gäller funktionshindrade finns det flera stora frågor som berör de ekonomiska relationerna mellan stat och kommuner. De mest betydelsefulla reformbehoven är att återupprätta 90-talets handikappreform och att de närmaste åren genomföra en genomgripande tillgänglighetsreform, där ansvaret för åtgärderna skall ligga lokalt men där staten skall vara pådrivande med stimulansbidrag och riktlinjer. Statens nettokostnad för att upphäva de inskränkningar som gjordes 1996 har beräknats till 300 miljoner per år. Jag anser att det är viktigt att detta behov beaktas i budgetarbetet för 2003 och åren därefter. Detsamma gäller den genomgripande tillgänglighetsreformen, där jag liksom tidigare förordar en engångssatsning på sammanlagt 5 miljarder kronor, fördelad över de närmaste åren. Kostnadsbedömningen är densamma som Boverket gjort. Denna satsning bör komma i gång under 2003. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi48 (fp) yrkande 2 tillkännage för regeringen vad jag här har anfört.

8. Missbrukarvård

Kerstin Heinemann (fp) anför:

Jag anser att det ekonomiska ansvaret för den frivilliga missbrukarvården alltså bör ligga hos kommunerna. Eftersom staten ansvarar för narkotikapolitiken med dess inslag av tvång bör staten emellertid, enligt min mening, ta ett visst ekonomiskt ansvar för tvångsvården. Efter det att en kommun redovisat vilka åtgärder som vidtagits för en missbrukare och visat att den följt bestämmelserna i socialtjänstlagen bör staten garantera de huvudsakliga kostnaderna för tvångsvården. Finansutskottet bör därför med bifall till motion Fi48 (fp) yrkande 5 tillkännage för regeringen vad jag här har anfört.

BILAGA 5

Utbildningsutskottets yttrande
2001/02:UbU3y

Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 18 april 2002 beslutat att bereda bl.a. utbildningsutskottet tillfälle att avge yttrande över regeringens skrivelse 2001/02:102 *Utvecklingen inom den kommunala sektorn* jämte motioner i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet behandlar i det följande, mot bakgrund av relevanta delar av regeringens skrivelse, motionerna 2001/02:Fi45 (m) yrkandena 10–12 och 2001/02:Fi48 (fp) yrkandena 3–4.

Förskola och barnomsorg

Skrivelsen

Regeringen redogör i skrivelsen för förhållanden inom förskola och barnomsorg varvid man bl.a. redovisar att behovstäckningen inom förskolan i de flesta fall är god, även om vissa kommuner uppger att de har svårigheter med den framtida beredskapen. Regeringen pekar på att kostnaden per barn i verksamheterna varierar stort mellan olika delar av landet. I många kommuner har man försökt styra barnens närvaro till vissa tider och minimera den totala omsorgstiden. Skilda regler i de kommunala taxeytssystemen har inneburit stora skillnader i barnomsorgskostnader för familjerna. Uppgifterna i skrivelsen härrör från förhållandena fram till och med 2001. Regeringen framhåller att från och med 2002 infördes maxtaxa inom förskoleverksamheten och skolbarnomsorgen i alla kommuner utom två och att maxtaxan innebär ett avgiftstak i verksamheterna.

Motionen

Moderaterna invänder i motion 2001/02:Fi45 (m) yrkande 10 mot genomförandet av reformen om maxtaxa. Man anser bl.a. att reformen är underfinansierad och att den innebär att offentlig barnomsorg gynnas. En bredare reform som haft inriktningen på att ge alla barnfamiljer ökade möjligheter att välja kommunal barnomsorg, andra former av barnomsorg eller att själva söka sina lösningar, hade varit bättre. Maxtaxan gynnar ensidigt dem som efterfrågar samhälleligt finansierad barnomsorg. Moderaterna framhåller också att i och med införandet av maxtaxan begränsas eller minskar möjligheten att påverka barnens vistelsetid. Effekten av reformen har blivit att barnens vistelsetid ökat och kvaliteten i barnomsorgen påverkats negativt.

Utskottets bedömning

Utskottet vill erinra om att i samband med riksdagens beslut om maxtaxans införande 2002 beslutades också om att dels avsätta 3,4 miljarder kronor för att täcka det totala kommunala intäktsbortfallet av maxtaxan, dels bereda kommunerna som inför maxtaxa möjligheten att få del av årliga medel på 500 miljoner kronor för kvalitetssäkring av verksamheten. Medlen skall användas för personalförstärkningar och kompetensutveckling av personal. Utskottet anser att det är för tidigt att uttala sig om reformens effekter vad gäller antalet barn och vistelsetider. De studier som hittills genomförts ger ingen tydlig bild. Den 1 mars 2003 kommer Skolverket att presentera sin uppföljning av maxtaxan och de övriga reformerna inom barnomsorgen, dvs. förskoleverksamhet för arbetslösa och föräldraledigas barn. Rapporten kommer att innehålla en redovisning av kvantitativa, kvalitativa och ekonomiska effekter av förändringarna inom barnomsorgen. Det är enligt utskottets uppfattning för tidigt att spekulera i fråga om konsekvenserna av maxtaxan. Utskottet vill

också peka på tidigare behandling av maxtaxans effekter, senast i betänkande 2001/02:UbU10 (s. 16). Med hänvisning till ovanstående anser utskottet att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandet.

Skolans finansiering och resultat

Skrivelsen

I skrivelsen redovisar regeringen resultaten från grund- och gymnasieskolan vad avser andelen elever som uppnår behörighet till gymnasieskolan respektive till högskolan. Andelen behöriga till gymnasieskolans nationella program av det totala antalet elever som avslutade år 9 våren 2001 är i stort sett oförändrad jämfört med året innan. Däremot har andelen elever som inte uppnått målen i ett eller flera ämnen ökat något från 24,3 till 25,7 %. Våren 2001 lämnade 79,2 % av eleverna i år 3 gymnasieskolan med slutbetyg, en minskning med 3,5 procentenheter sedan läsåret 1999/2000. Av alla elever med slutbetyg hade 84,6 % behörighet för universitets- och högskolestudier, en ökning sedan föregående läsår med 4,3 procentenheter. Störst var ökningen på programmen med yrkesämnen, i genomsnitt 6,7 procentenheter. Knappt 92 % av alla elever gick på något av de 17 nationella programmen eller ett specialutformat program. Av eleverna i år 1 gick knappt 15 % på det individuella programmet. Regeringen pekar också på Skolverkets attitydundersökning som visar att de flesta elever trivs och känner sig trygga i skolan men att allt fler elever i såväl grundskolan som gymnasieskolan också känner sig allt mer stressade.

Motioner

Folkpartiet hävdar i motion 2001/02:Fi48 (fp) yrkande 3 att det behövs betydande förändringar av ansvarsfördelningen mellan stat och kommun när det gäller det ekonomiska ansvaret för skolan. Ett tecken på att kommunerna inte klarar av skolan är enligt Folkpartiet att hela 27 % av eleverna inte får slutbetyg på gymnasiet. Vidare har kommunaliseringen av skolan inneburit att utbildningen inte är likvärdig över landet utan skillnaderna mellan kommunerna är stora. Folkpartiet anser att staten måste stå för finansieringen av skolan och att en nationell skolpeng skall införas. Skolpengen skall utbetalas till den skola som eleven väljer och variera utifrån elevens behov och skolans förutsättningar.

I motion 2001/02:Fi45 (m) yrkande 11 begär Moderaterna ett tillkännagivande om kvaliteten i skolan. Enligt Moderaterna finns det anledning att känna oro inför utvecklingen i grundskolan. Andelen elever som inte uppnått målen i grundskolan har ökat mellan 2001 och 2002. I Pisa-undersökningen hamnar Sverige enligt OECD på 26 plats av 31 när det gäller ordning och reda i skolan och enligt Moderaterna är det illavarslande att elevernas arbetsmiljö är så dålig. Man pekar också på att 30 % av kommunerna inte upprättat

kvalitetsredovisning. Av dessa var det dessutom bara 67 % som svarade mot förordningens krav. Vidare hävdar Moderaterna att det från såväl regeringens sida som från politiker och tjänstemän i kommunerna finns ett motstånd mot att friskolor etablerar sig. Erfarenheterna av friskolor är dock genomgående goda och etableringen av friskolor borde tvärtom stimuleras. När en friskola etablerar sig i en kommun kan man konstatera att den kommunala skolan påverkats positivt. Moderaterna hänvisar också till skollagens regler om att likvärdiga villkor skall gälla för skolan i Sverige och invänder att kostnaderna för grundskolan varierar kraftigt mellan enskilda kommuner.

Moderaterna anser att det finns anledning att känna oro även när det gäller gymnasieskolan. Cirka 20 % av eleverna lämnade gymnasieskolan våren 2001 utan slutbetyg. Av de elever som fick slutbetyg från gymnasieskolan hade 84,6 % grundläggande behörighet för universitets- och högskolestudier. Ett av problemen är enligt Moderaterna den teoretisering som skett av gymnasieskolan i och med att alla elever skall ha högskolebehörighet. Detta utestänger många elever med ”praktisk” begåvning samtidigt som det likriktar utvecklingen av gymnasieskolan.

Utskottets bedömning

Utskottet anser att rådande ansvarsfördelning mellan stat, kommun och skola är adekvat. Enligt gällande styrsystem skall riksdagen främst fatta beslut om övergripande och nationella frågor. Bäst lämpade att fatta beslut som berör lokala förhållanden och enskilda skolor är de som närmast berörs, dvs. kommunen respektive skolorna själva. När det gäller frågan om införandet av skolpeng har utskottet vid ett flertal tillfällen behandlat och avstyrkt detta. Riksdagen har varje gång avslagit yrkandena, senast i samband med behandlingen av betänkande 2001/02:UbU10 (s. 25). Utskottet har ingen annan uppfattning nu. Införandet av en nationell skolpeng ger enligt utskottets uppfattning inte de grundläggande förutsättningarna för att kraven på en likvärdig skola av hög kvalitet för alla elever skall kunna uppfyllas. Resurser till skolans verksamhet skall enligt utskottets uppfattning fördelas med utgångspunkt i behov som enskilda elever, olika grupper av elever och skolor faktiskt har. Det är därför inte rimligt att införa en central resursfördelning. Utskottet vill, liksom vid tidigare behandling av frågan, betona att skolans verksamhet måste vara utformad så att den genom stöd och stimulans ger varje elev möjlighet att nå målen och i övrigt utvecklas efter sina förutsättningar.

När det gäller skolans resultat vill utskottet inledningsvis framhålla att elevernas kunskaper måste stå i centrum i skolans verksamhet. Det är inte acceptabelt att så många elever inte når målen. Utskottet konstaterar dock att många insatser nu görs för att uppnå en ökad måluppfyllelse. Genom riksdagens beslut (bet. 2000/01:UbU1, s. 41–42) om bidrag till personalförstärkning i skola och fritidshem pågår sedan hösten 2001 en stor ekonomisk satsning på skolan. Under en femårsperiod ökar resurserna med sammanlagt 17,5 miljarder. Skolverket har en viktig uppgift tillsammans med kommunerna att förstärka kvalitetsarbetet så att måluppfyllelsen kan förbättras. Utskottet

vill betona lärarnas roll i genomförandet av en skola med höjd kvalitet. Den nya lärarutbildningen ger bl.a. en starkare anknytning till forskningen inom det utbildningsvetenskapliga området.

Vad gäller högskolebehörighet som mål för gymnasieskolan och frågan om praktisk och teoretisk inriktning av gymnasieskolan, hänvisar utskottet till det pågående arbetet i Gymnasiekommittén (dir. 2000:35). Kommittén skall redovisa sitt uppdrag senast den 16 december 2002. Utskottet hänvisar också till tidigare behandling av denna fråga i betänkande 2001/02:UbU9 (s. 12).

Även frågan om elevernas arbetsmiljö har behandlats under innevarande riksmöte (bet. 2001/02:UbU6, s. 7–9). I betänkandet understryker utskottet att en god arbetsmiljö i skolan är en viktig förutsättning för elevernas lärande och deras psykiska och fysiska hälsa. Utskottet avstyrkte dock ett antal yrkanden som rörde arbetsmiljön med hänvisning till dels att regeringen har för avsikt att initiera en översyn av arbetsmiljölagen, dels att Skollagskommittén har i uppdrag att se över frågor om arbetsmiljön (dir. 1999:15). Kommittén skall redovisa sitt arbete senast den 16 december 2002. Utskottet har ingen annan uppfattning nu.

Utskottet vill slutligen hänvisa till betänkande 2001/02:UbU7 (s. 13) när det gäller friskolornas ställning. Utskottet framhöll där att en grundläggande förutsättning när det gäller att skapa en skola för alla är att villkoren för friskolor och offentliga skolor görs rättvisa och likvärdiga. Riksdagens beslut med anledning av detta betänkande innebar förtydliganden av regelsystemet i enlighet härmed.

Med hänvisning till ovanstående anser utskottet att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandena.

Information om droger

Motionen

Folkpartiet framhåller i motion 2001/02:Fi48 (fp) yrkande 4 att det är betydligt lättare att få tag på narkotika i dag än vad fallet var för fem–tio år sedan. Eftersom drogmissbruket och alkoholkonsumtionen tilltar är det oroväckande när alltfler barn inte längre får någon information om alkohol. Detta kan enligt Folkpartiet bidra till en förvärrad situationen även inom den kommunala sektorn under kommande år. Samtliga elever i mellanstadiet måste få droginformation, men även andra bör komma i fråga. Varje skola bör därför, i samarbete med föräldrar, socialtjänst och polis, åläggas att införa en drogpolicy i syfte att upptäcka och åtgärda narkotikamissbruk.

Utskottets bedömning

Utskottet har nyligen behandlat motioner rörande skolans ansvar för ANT-information (bet. 2001/02:UbU10, s. 49–51). Utskottet underströk då skolans viktiga roll när det gäller sådan information. Vidare hänvisade utskottet till

läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. (Lpo 94) där det anges att rektor har ett särskilt ansvar för att ämnesövergripande kunskapsområden integreras i undervisningen. Sådana områden är exempelvis riskerna med tobak, alkohol och andra droger. Vidare hänvisades till pågående arbete med att förbättra ANT-undervisningen i skolan. Utskottet gör ingen annan bedömning i frågan nu. Med hänvisning till ovanstående anser utskottet att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandet.

Utbildning och integration

Skrivelsen

Regeringen redovisar i skrivelsen att de flesta kommuner anordnar svenska för invandrare (sfi) i egen regi, oftast i anslutning till den kommunala vuxenutbildningen. Andelen kommuner som lägger ut verksamheten på annan anordnare, t.ex. folkhögskola eller studieförbund, fortsätter att öka svagt. Skolverket har fått i uppdrag att utarbeta förslag till nya kursplaner för sfi samt stödja projekt rörande nya samarbetsformer mellan sfi och andra aktörer inom verksamheten för integration av invandrare. Skolverket skall vidare, i samråd med Högskoleverket och Svenska kommunförbundet, undersöka hur sfi för högutbildade invandrare kan anordnas i högskolemiljö. Regeringen redovisar också studieresultaten från sfi. Av dem som påbörjade sina studier läsåret 1998/99 hade 37 % avslutat sina studier genom att uppnå den s.k. sfi-nivån läsåret 2000/01, 6 % avslutat utbildningen utan sfi, 46 % avbrutit utbildningen och 10 % fortsatt sina studier.

Motionen

I motion 2001/02:Fi45 (m) yrkande 12 framhåller Moderaterna att språket är avgörande och en av hörnstenarna för samhällsaktivitet och sociala relationer. I stället för dagens sfi bör enligt Moderaterna ett checksystem införas. Genom ett sådant system ges individen makt och möjlighet att, utifrån sina egna behov, hitta en utbildning som passar. Vidare anser man att Sverige måste bättre ta tillvara kunskaper och utbildning som invandrade personer har med sig. Valfriheten måste öka i kombination med en resursöverföring direkt riktad mot utsatta grupper genom en individuell kompetensutvecklingspeng. På så vis kan individen själv efterfråga de tjänster som han eller hon anser sig behöva.

Utskottets bedömning

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om införandet av s.k. sfi-check, senast i betänkande 2001/02:UbU10 (s. 57) och i ett yttrande över regeringens skrivelse om integrationspolitiken (2001/02:UbU2y, s. 3). Utskottet avstyrkte då införandet av en sfi-check. Riksdagen beslutade i enlighet

med utskottets förslag. Utskottet finner ingen anledning att nu ändra uppfattning.

Vad gäller frågan om att tillvarata invandrade personers kunskaper och utbildning har denna fråga också nyligen behandlats av utskottet (2001/02:UbU2y, s. 7–8). Utskottet framhöll då betydelsen av ett väl fungerande system för validering av utbildning och andra kunskaper. Utskottet pekade på den validering av utbildningar som görs av bl.a. Högskoleverket. Vad gäller validering av yrkeskunskaper hänvisade utskottet till att regeringen har för avsikt att presentera en proposition i denna fråga under riksmötet 2002/03. Utskottet ser ingen anledning att nu ändra sitt ställningstagande. Med hänvisning till ovanstående anser utskottet att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandet.

Stockholm den 16 maj 2002

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Majléne Westerlund Panke (s), Per Bill (m), Torgny Danielsson (s), Tomas Eneroth (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gunnar Goude (mp), Ulf Nilsson (fp), Agneta Lundberg (s), Anders Sjölund (m) och Nils-Erik Söderqvist (s).

Avvikande meningar

1. Förskola och barnomsorg

av Beatrice Ask (m), Per Bill (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Anders Sjölund (m).

Moderaterna anser att reformen om maxtaxa är underfinansierad. Maxtaxans införande innebär också att offentlig barnomsorg gynnas varvid många av de alternativa driftformerna inom barnomsorgen med egna avgiftssystem och mycket eget arbete missgynnas. Det hade varit bättre med en bredare reform som hade haft inriktningen att ge alla barnfamiljer ökade möjligheter att välja kommunal barnomsorg, andra former av barnomsorg eller att själva söka sina lösningar. I och med införandet av maxtaxan begränsas eller minskar dessutom möjligheten för kommunerna att påverka t.ex. barnens vistelsetid inom barnomsorgen. Effekten av maxtaxan har redan blivit att barnens vistelsetid ökat och kvaliteten i barnomsorgen har påverkats negativt. Riksdagen bör således bifalla motion 2001/02:Fi45 yrkande 10.

2. Skolans finansiering och resultat

av Beatrice Ask (m), Per Bill (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Ulf Nilsson (fp) och Anders Sjölund (m).

Moderaterna och Folkpartiet anser att en betydande förändring av ansvarsfördelningen mellan stat och kommun bör ske på skolans område. Andelen elever som inte uppnår målen för grundskolan har ökat till 26 % och andelen som inte får slutbetyg från gymnasiet har ökat till 21 %. Enligt Skolverkets senaste siffror är det ännu högre – hela 27 % av eleverna får inte slutbetyg. Vi har av detta dragit slutsatsen att kommunerna inte klarar skolan. Utbildningen är inte heller likvärdig över landet. Skolverket visar att det är stora skillnader mellan kommunerna. Staten måste därför stå för finansieringen av skolan så att alla skolor ges lika möjlighet att klara av sitt uppdrag. En nationell skolpeng bör införas som innebär att en peng betalas ut till den skola som eleven själv väljer. Pengen skall variera utifrån elevens behov och skolans förutsättningar. Riksdagen bör således bifalla motion 2001/02:Fi48 yrkande 3.

Moderaterna och Folkpartiet anser att finns anledning att känna oro för utvecklingen i grundskolan. Det är nödvändigt med en serie reformer i syfte att förbättra grundskolans resultat. Andelen elever i grundskolan som inte uppnått målen i ett eller flera ämnen har ökat från 24,3 % våren 2000 till 25,7 % våren 2001. Regeringen framhåller att Sverige enligt OECD:s Pisaundersökning hävdar sig väl i jämförelse med andra nationer när det gäller läsförståelse, matematik och naturvetenskapligt kunnande. Att Sverige hamnar på plats 26 av 31 när det gäller ordning och reda i skolan väljer regeringen dock att förbigå med tystnad. Det är mycket illavarslande att arbetsmiljön i

skolan är så dålig. Vidare har 30 % av kommunerna inte upprättat kvalitetsredovisning för år 2000. Av dessa 207 redovisningar var det dessutom bara 67 % som svarade mot förordningens krav.

Vi hävdar också att det finns ett motstånd mot att friskolor etableras, inte minst hos regeringen. Motståndet är också stort i många kommuner, såväl bland politiskt förtroendevalda som bland tjänstemän. Erfarenheterna av friskolor är dock genomgående goda. Inte minst det faktum att när en friskola etablerar sig i en kommun har man kunnat konstatera att den kommunala skolan påverkats positivt. Detta borde leda till att utvecklingen mot fler friskolor stimuleras och inte motarbetas som i dag. Vi vill också peka på skollagens regler att likvärdiga villkor skall gälla för skolan i Sverige. Samtidigt varierar kostnaderna kraftigt för grundskolan mellan enskilda kommuner. Till en del kan variationerna förklaras av olikheter i investeringar, sociala faktorer, åldersstrukturer, geografiska faktorer, kommunernas storlek m.m. Enligt vår mening finns också orsakerna att söka bland annat i vilka prioriteringar som gjorts, fastighetsbolag på obestånd, höga administrativa kostnader och dåligt kommunalpolitiskt ledarskap, politisk detaljstyrning, brist på upphandling samt dålig ekonomi i kommunerna.

Moderaterna och Folkpartiet anser också att situationen i gymnasieskolan ger anledning till oro. Cirka 20 % av eleverna lämnade gymnasieskolan våren 2001 utan slutbetyg. Av de elever som fick slutbetyg från gymnasieskolan hade 84,6 % grundläggande behörighet för universitets- och högskolestudier. Vi vill också peka på att det individuella programmet i dag är det tredje största "programmet", vilket är oroande och visar att skolan inte klarar av en viktig del av sin uppgift. Ett av problemen är den teoretisering som skett av gymnasieskolan i och med att målet är att alla elever skall ha högskolebehörighet. Det utestänger många elever med "praktisk" begåvning samtidigt som det likriktar utvecklingen i gymnasieskolan. Riksdagen bör således bifalla motion 2001/02:Fi45 yrkande 11.

3. Information om droger

av Ulf Nilsson (fp).

Folkpartiet vill peka på att drogmissbruket och alkoholkonsumtionen tilltar. I dag är det betydligt lättare för unga att få tag i narkotika än vad fallet var för fem år sedan. Därför anser jag att det är oroväckande när barn inte längre får någon information om alkohol och narkotika. Detta kan bidra till en förvärrad situation även inom den kommunala sektorn under kommande år. Utvecklingen måste vändas och varje elev har rätt att gå i en drogfri skola. Samtliga elever i mellanstadiet måste få droginformation. Även andra ålderskategorier bör dock också komma i fråga för informationsinsatser och alla skolor bör därför åläggas att, i samarbete med föräldrar, socialtjänst och polis, införa en drogpolicy i syfte att upptäcka och åtgärda narkotikamissbruk. Riksdagen bör således bifalla motion 2001/02:Fi48 yrkande 4.

4. Utbildning och integration

av Beatrice Ask (m), Per Bill (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Ulf Nilsson (fp) och Anders Sjölund (m).

Moderaterna och Folkpartiet hävdar att språket är avgörande och en av hörn-
pelarna för samhällsaktivitet och sociala relationer. I stället för dagens
svenskundervisning för invandrare bör ett checksystem införas vilket innebär
att betalningen följer elevens val och där olika utbildningsanordnare kan
verka. Dagens svenskundervisning för invandrare måste bygga på ett indivi-
dualiserat synsätt, då invandrades skiftande bakgrund och förutsättningar
varierar starkt. Genom ett sådant system ges individen makt och möjlighet att,
utifrån sina egna behov, hitta en utbildning som passar. Vi anser också att
Sverige bättre måste ta tillvara kunskaper och utbildning som invandrade
personer har med sig. Nya vägar måste prövas och valfriheten måste öka i
kombination med en resursöverföring direkt riktad mot utsatta grupper genom
en individuell kompetensutvecklingspeng. På så vis kan individen själv efter-
fråga de tjänster som han eller hon anser sig behöva. Riksdagen bör således
bifalla motion 2001/02:Fi45 yrkande 12.